

14

Årsrapport 2014

– Verner viktige verdier

Publisert: Mars 2015

Layout: Lillian Nordby Øktner, ØKOKRIM

Foto (der annet ikke er nevnt)

- Leif Ingvald Skaug
- Med unntak av side 18 og 20: Shutterstock

Postadresse: Pb. 8193 Dep, NO-0034 OSLO

Adresse: C.J. Hambros plass 2 C, 0164 OSLO

Telefon sentralbord: +47 23 29 10 00

Tipstelefon: +47 23 29 11 00

Faks: +47 23 29 10 01

E-post: post.okokrim@politiet.no // desken.okokrim@politiet.no

Nettside: www.okokrim.no

Innholdsfortegnelse

Leder	5
ØKOKRIM i tall	6
Organisasjon	9
Internasjonalt samarbeid i saker	10
Noen ØKOKRIM-saker fra 2014	13
Internasjonal pris for Vest Tank-saken	15
Antikorrupsjonskonferanse	17
Inndragning	19
Mistenkelige transaksjoner	20
ØKOKRIM mener	23

Leder

ØKOKRIM-sjef **Trond Eirik Schea**

ØKOKRIM kan vise til gode resultater for 2014. Vi etterforsker nå flere nye saker og har en høyere andel domfellelser enn i fjor, og vi har bidratt betydelig til at politiets inndragningstall er doblet fra 2013. I tillegg har vi effektivisert saksbehandlingen vår ved at straffesakene våre nå som utgangspunkt behandles digitalt. Målet fremover er blant annet å bli enda bedre på å ta de riktige sakene og oppnå enda høyere inndragningstall, og vi ser frem til å dele vår kompetanse med færre og mer robuste økoteam i ny politidistriktsstruktur.

Vi er tilfreds med å ha nådd de fleste viktige målene for 2014 med god margin, og da spesielt det at saksbehandlingstiden har gått ned og inndragningen økt etter en bevisst satsing.

ØKOKRIMs jubileumsår 2014 har vært et godt år, der vi blant annet har oppnådd en rask gjennomsnittlig etterforskingstid, startet etterforskning i flere nye saker, hatt en høy oppklarings- og domfellelsesprosent og oppnådd økonomiske reaksjoner på cirka 1,5 milliarder kroner. I tillegg har vi økt den faglige kontakten med og bistanden til politidistriktenes økoteam. Vi er tilfreds med å ha nådd de fleste viktige målene for 2014 med god margin, og da spesielt det at saksbehandlingstiden har gått ned og inndragningen økt etter en bevisst satsing. Politiet inndro totalt 195 millioner kroner i 2014, og ØKOKRIM inndro 80 millioner. Det er bra, men vi må atskillig høyere opp i inndragningsbeløp i tiden fremover. Kriminalitet skal ikke lønne seg.

ØKOKRIMs trusselvurdering 2015–2016 viser et stabilt bilde når det gjelder våre ansvarsområder økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet. Skattesvik, korrupsjon og forurensing er fortsatt blant de viktigste truslene. I tillegg har arbeidsmarkeds kriminalitet – som ble beskrevet for første gang i ØKOKRIMs forrige trusselvurdering (desember 2012) – blitt en ny viktig trussel. Ar-

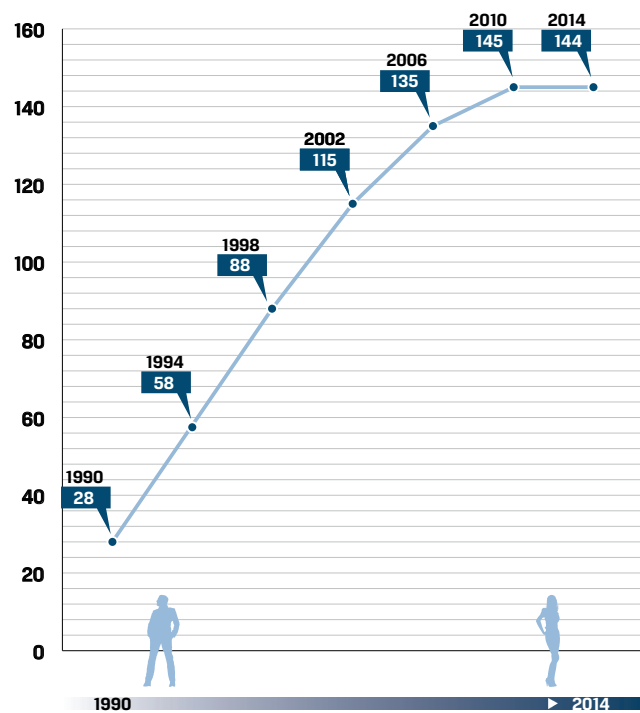
beidsmarkeds kriminalitet omfatter mange ulike typer kriminalitet, og et godt samarbeid mellom politi og andre myndighetsorganer er avgjørende for å bekjempe den «grå økonomien» som finner sted blant annet i bygg- og anleggsbransjen.

Vi er godt i gang med papirløs saksbehandling og irtteføring av sakene våre, og ØKOKRIM bidrar også i Merverdiprojektet og Domstolsadministrasjonens prosjekter om «digitale aktorater». Digital saksbehandling gir en mer effektiv og forsvarlig behandling av komplekse straffesaker og gir også bedre oversikt. Vi ønsker å bli stadig bedre på dette.

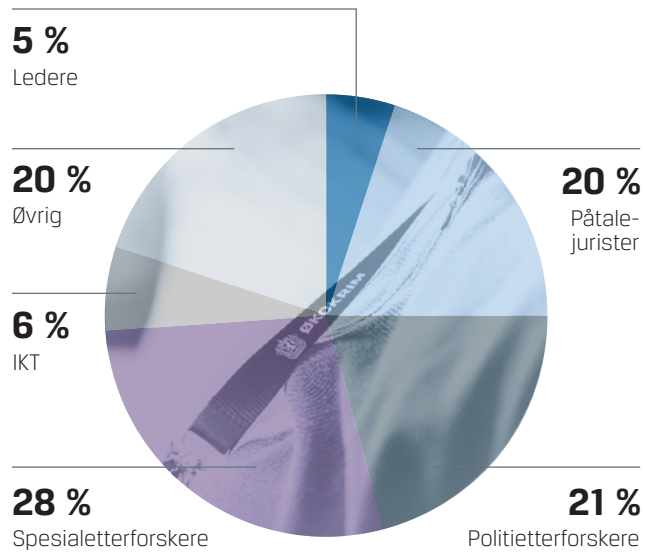
Regjeringen foreslår en politidistriktsreform med 12 politidistrikter. Dette kan gi en vesentlig styrking også av politiinnsatsen mot økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet. Politiet har i flere år vært et svakt ledd i myndighetenes innsats på disse områdene. Det er viktig at både omorganisering og ressurssetting i det nye politiet gir grunnlag for en signifikant forbedring av denne innsatsen. ØKOKRIM står klar til å ta et faglig ansvar for dette.

ØKOKRIM i tall

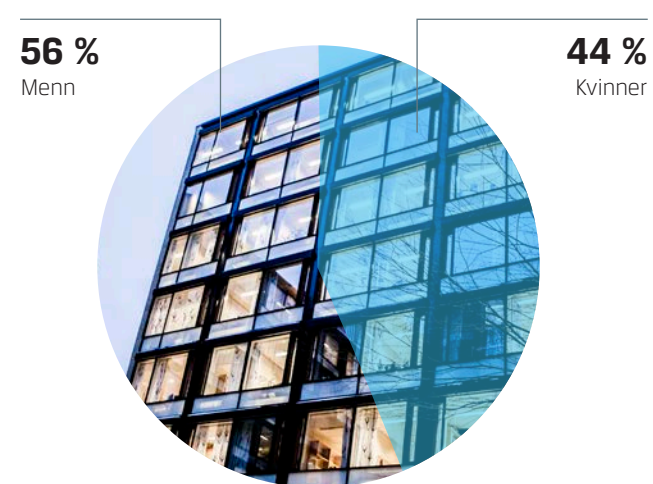
Stillinger

Stillingskategorier

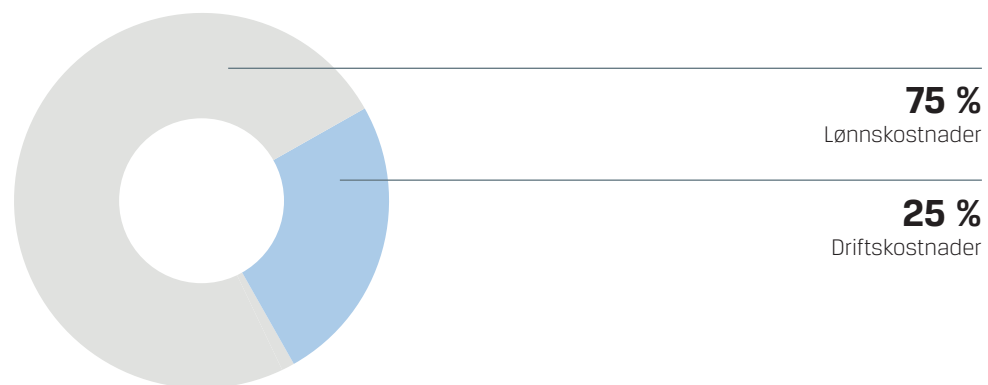
Kjønnsfordeling

Ressurser

	Enhet	2012	2013	2014
Budsjett (hjemlet tildeling per 31. desember)*	Mill. kr.	137 914'	147 144'	151 687'
- Hvorav lønnskostnader utgjør:	Mill. kr.	99 795'	103 608'	112 579'
- Hvorav driftskostnader utgjør:	Mill. kr.	36 003'	43 267'	38 245'
Årsverk (ansatte per 31. desember)²⁾	Antall	139	141	144

* Øremerkede midler er ikke medregnet.

Resultater

Nøkkeltall	Enhet	2012	2013	2014
Domfellelse i rettskraftige avgjørelser	%	95	66	94
Oppklaring	%	89	77	88
Rettsaker (tingrett, lagmannsrett, Høyesterett)	Antall	41	33	28
Rettskraftige avgjørelser	Antall	33	48	31
Rettskraftige økonomiske reaksjoner	Mill. kr.	29	119	1 575**
Påtalevedtak (positive)	Antall	32	23	41
Nye sakskompleks	Antall	15	20	25
Sakskompleks under etterforskning	Antall	15	21	25
Saksbehandlingstid	Dager	365	499	248
Bistandssaker	Antall	46	48	57
Meldinger om mistenkelige transaksjoner	Antall	4 026	4 272	5 795

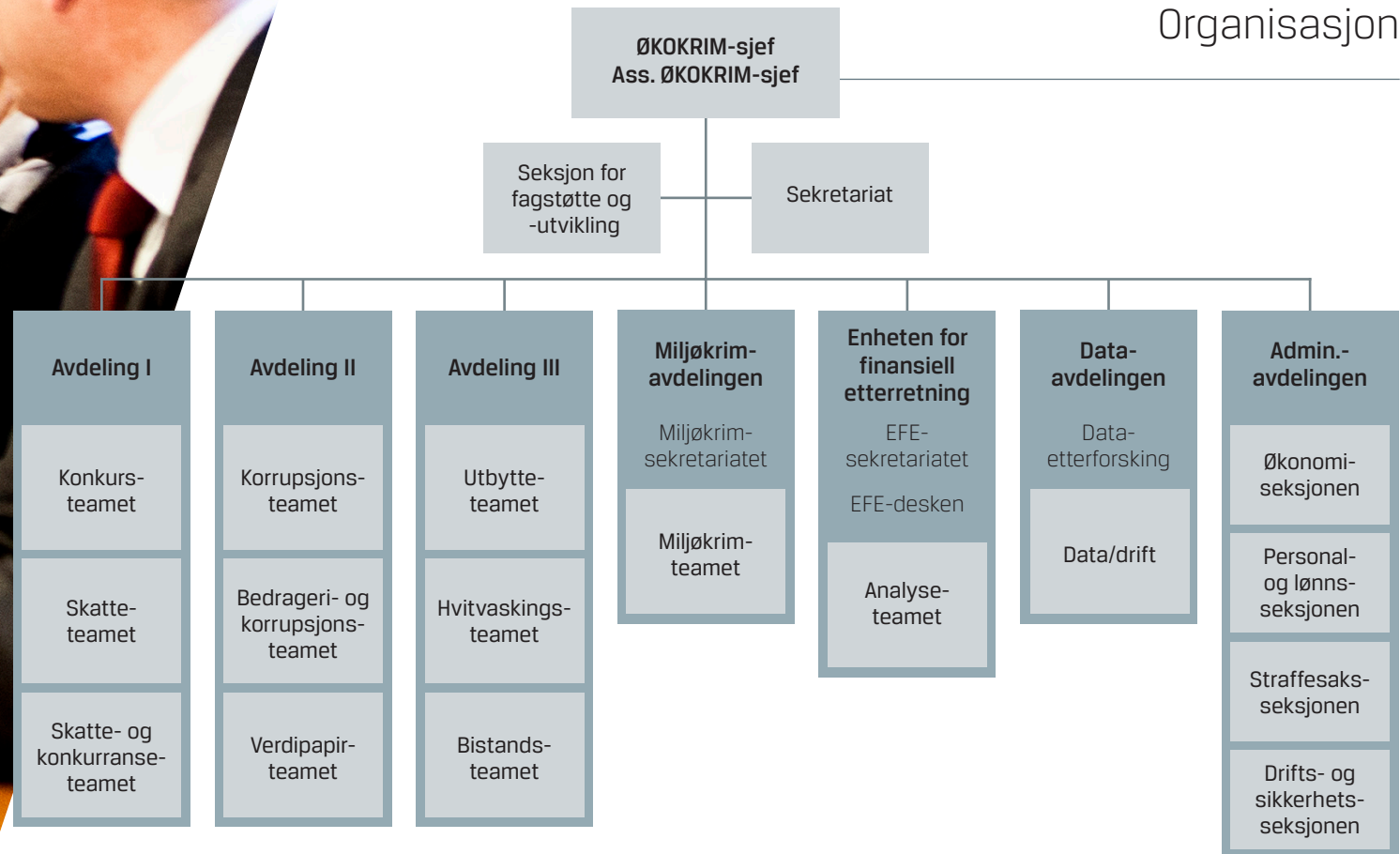
** Tallet inkluderer idømt erstatning etter gjenåpning og ny rettskraftig dom i Finance Credit-saken.

Organisasjon

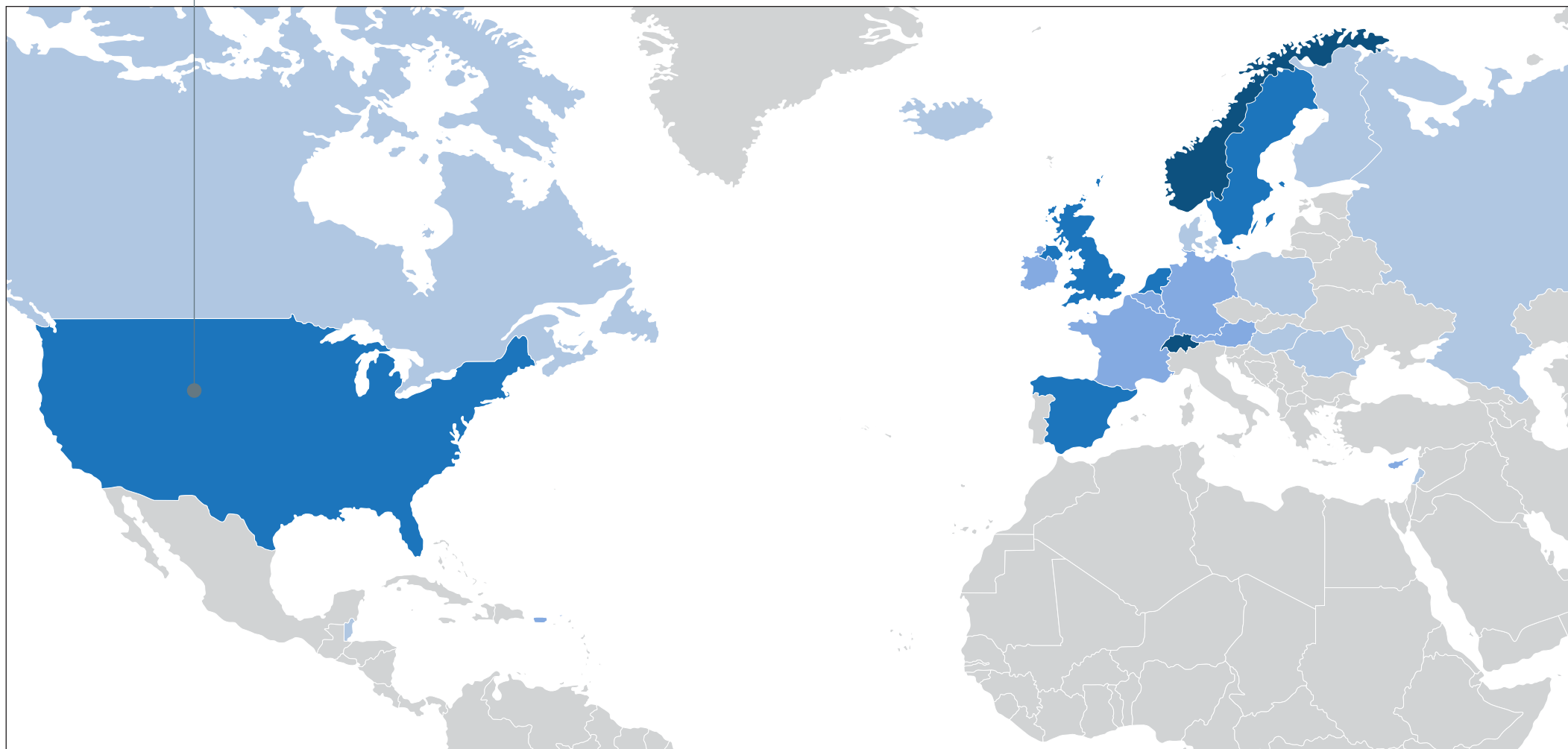

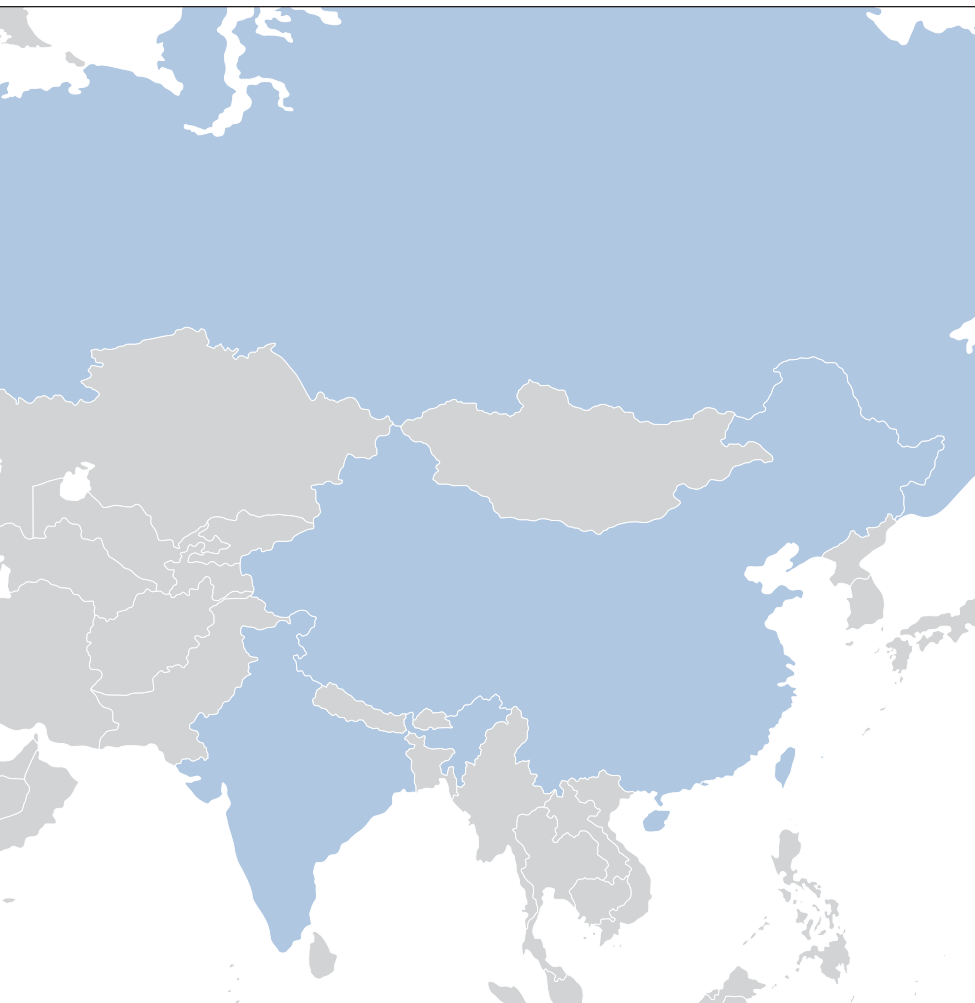

Trond Eirik Schea @TrondEirikSchea · 9. jan. 2014
Amerikansk avklaring i internasjonal korrupsjonssak, med hyggelig takk til ØKOKRIM sec.gov/News/PressRele...

Trond Eirik Schea @TrondEirikSchea · 29. okt 2014
Internasj skattesaker: Fra info-utveksling på anmodning til automatisk infolyt. Framskritt!
#FATCA #CRS
regjeringen.no/nb/dep/fin/pre...

Internasjonalt samarbeid i saker

Kartet viser de landene vi har samarbeidet med om kjente saker i 2014. Det vil si saker under etterforskning som er kjent i mediene, i tillegg til påtalevedtak og dommer.

Fargene på kartet viser hyppigheten og omfanget av samarbeidet.

ØKOKE

Noen ØKOKRIM-saker fra 2014

Måned	Sak
Mars	Lagmannsretten dømte en av de to hovedmennene i Finance Credit-saken, Trond Kristoffersen, for samtlige forhold som var omfattet av tiltalebeslutningen. Saken var den siste av ØKOKRIMs såkalte «ankesilingstilbakevirkningssaker».
Mars	Tingretten dømte en tidligere styreleder i Marine Subsea AS til åtte år i fengsel for grov utroskap mot selskapet på cirka 155 millioner kroner og grov selvvask på 75 millioner kroner. Domfelte har anket dommen.
April	Aker ASA vedtok bot og inndragning av et samlet beløp på 51 millioner kroner for innsidehandel og brudd på taushetsplikten.
Mai	Rederiet Klaveness vedtok bot og inndragning av et beløp på 22 millioner kroner for korrupsjon. Saken gjaldt utbetaling av bestikklser til en høytstående beslutningstaker i Bahrain i 2003 og 2004.
Juli	Tingretten frifant tre selskaper i Transocean-konsernet og tre skatterådgivere for anklager om skatte-svik. ØKOKRIM har anket deler av dommen.
September	En samordnet aksjon ble gjennomført mot over 20 Lime-butikker på Østlandet i et samarbeidsprosjekt mellom politi og kontrollorgan om arbeidsmarkeds kriminalitet. ØKOKRIM leder etterforskningen av pengestrømmene.
September – oktober	En pågående sak i et ulveprosjekt med Hedmark politidistrikt. En mann ble dømt til 16 dagers ubetinget fengsel etter å ha kjørt vekk en skutt ulv i september. I oktober kom tiltaler mot seks personer for ulovlig ulvejakt. Sistnevnte sak går for retten i mars 2015.
November	Tingretten dømte en mann til tre års fengsel, permanent tap av retten til å drive næringsvirksomhet og inndragning av 3,5 millioner kroner. Saken gjaldt grov hvitvasking i bygg- og anleggsbransjen av cirka 58 millioner kroner. Mannen tilstod forholdene og fikk derfor redusert straff.

Fra venstre: Hans Tore Høviskeland og Tarjei Istad. (Foto: Tore Letvik, Juristkontakt).
Til høyre: tildelingsbrevet fra IAP.

The reason for the Executive Committee of the IAP to elect you for this prestigious award is, that you successfully handled the legal proceedings in a case concerning environmental crimes where tanks of a company in Norway containing waste from the oil production exploded, causing immediate danger to the company's employees because of the exposure, and the spread of dangerous chemicals in a large surrounding area, which resulted in a number of citizens suffering with serious health problems. Both the oil company and the manager were sentenced by the Norwegian Supreme Court. This case had international influence as well, after a similar accident happened in Ivory Coast, West Africa.

BESKYTT DIN VIRKSOMHET!

Håndbok i antikorrupsjon for norsk næringsliv

Utløst kort

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et "utløst" er i forbindelse med skattebetalingen et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Utløst kort

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et "utløst" er i forbindelse med skattebetalingen et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Utløst kort

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et "utløst" er i forbindelse med skattebetalingen et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Utløst kort

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et "utløst" er i forbindelse med skattebetalingen et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Et utløst kort er et dokument som viser at du har betalt en skatt eller annen avgift som er pålagt av skattemyndighetene.

Trond Eirik Schea, sjef Økokrim, om foretaksansvar og forebygging:

... selv om forebyggingsmomentet bare er ett av flere momenter ved vurderingen av om foretak skal illegges ansvar, så finner en neppe saker hvor overtredelsen ikke kunne forebygges, men hvor ansvar allikevel illegges. Videre kan det trekkes ut noen elementer i domstolenes praktisering av forebyggingsmomentet, som etter mitt syn gir en viss veiledning, fordi de kan sies å passe like godt i saker om korrupsjon mv. begått av noen som har handlet på vegne av større foretak, som i andre sakstyper. Disse elementene kan stikkordsmessig angis slik:

- Organisering, opplæring, oppfølging og kontroll tilpasset virksomhetens korrupsjonsrisiko
- Gode generelle instruksjoner og retningslinjer
- Korrupsjon eksplisitt tatt opp i etiske retningslinjer e.l.
- Hensiktsmessige rutiner for håndtering av korrupsjonsspørsmål
- Etterlevelse av instruksjoner, retningslinjer, mv.
- Kartlegging og identifisering av særlige risikoelementer
- Regelmessig oppfølging ved konkrete spørsmål om hvordan operasjoner som medfører risiko, blir utført
- Ledere som er innpodet sitt ansvar både for å følge reglene og for å varsle avvik
- Regelmessig innskjerpning og oppfriskning av rutiner mv.

Hver enkelt sak må vurderes for seg, men i normale tilfeller skal det etter min vurdering mye til for å illegge foretaksstraff dersom retten vurderer at alle disse elementene har vært godt på plass.

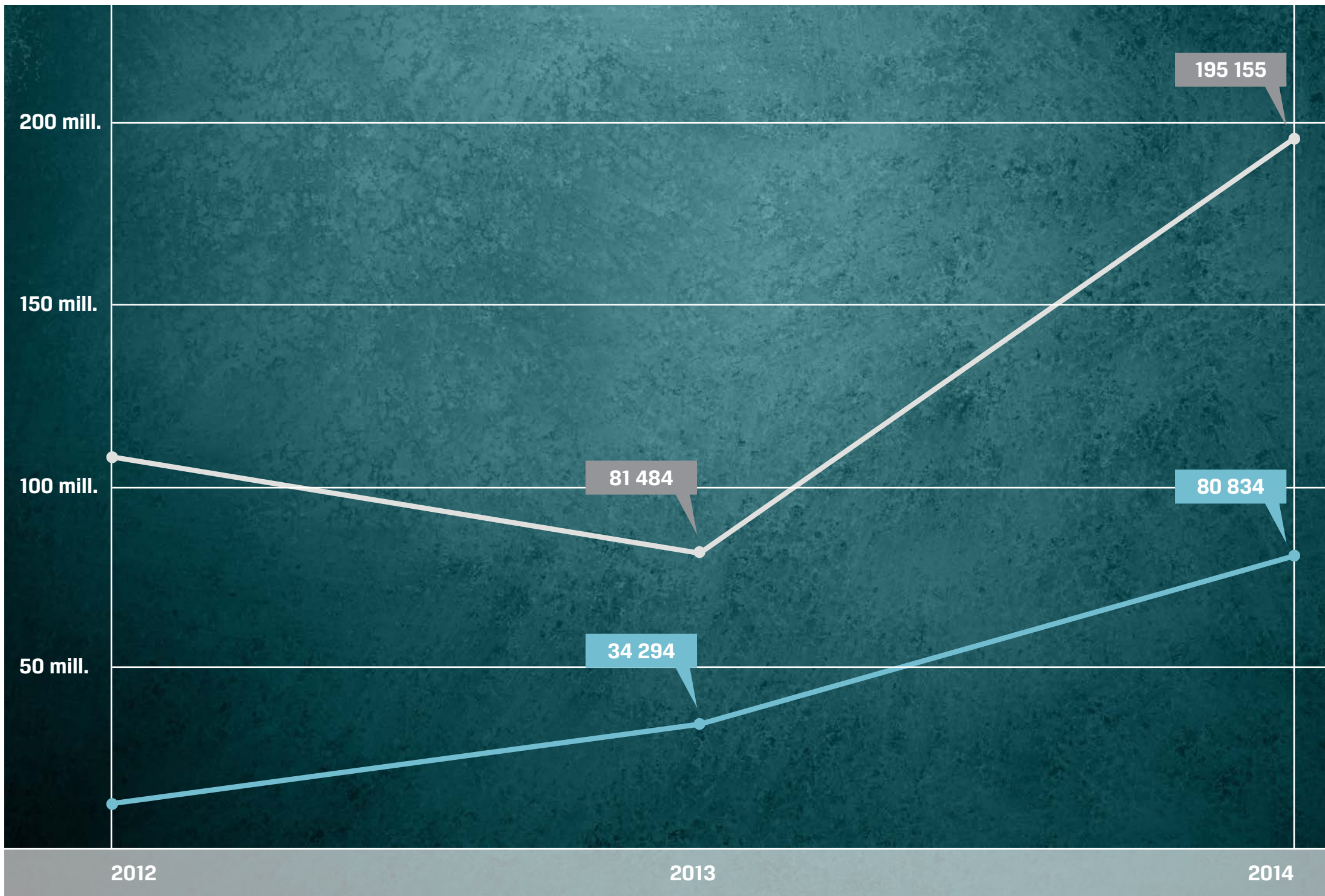
Utdrag fra boken: "Rettsikker radikaler – Festskrift til Ståle Eskeland – 70 år" av Alf Petter Høyberg (red.), Trond Eirik Schea (red.), Runar Torgersen (red.) m.fl.

Trond Eirik Schea @TrondEirikSchea · 28 mai 2014
 Ser fram til #antikorrupsjonskonferansen i Oslo 11. og 12. juni!
 God info på hjemmesiden antikorrupsjonskonferansen.no
 @antikorrkonf

Antikorrupsjonskonferanse

ØKOKRIM ser på foretaksintern korrupsjonsforebygging som viktig. I den sammenheng arrangerte ØKOKRIM sammen med Transparency International Norge og advokatfirmaet Selmer for første gang Antikorrupsjonskonferansen i 2014.

Faksimile av 2. utgaven av «Beskytt din virksomhet – Håndbok i antikorrupsjon for norsk næringsliv» av Transparency International Norge.

Politiets inndragningstall**ØKOKRIMs inndragningstall**

Trond Eirik Schea @TrondEirikSchea · 25. jan. 2014

Også Storbritannia har vansker med å få til effektiv inndragning av utbytte. Riksrevisjonsrapport med god metodikk nao.org.uk/report/confisc...

Trond Eirik Schea @TrondEirikSchea · 1. jul. 2014

Endelig stiger samlet inndragningsbeløp - men antall utbytteinndragninger må fortsatt kraftig opp
STRASAK-tall T1
politi.no/vedlegg/lokale...

*Inndragning gjør kriminalitet mindre lønnsomt.
I 2014 ble det inndratt dobbelt så mye fra de
kriminelle som året før.*

Inndragning

I 2014 ser vi en klart positiv utvikling i inndragningstallene. Det totale inndragningsbeløpet i straffesak ligger nå godt over det dobbelte fra i fjor og utgjør i år 195 millioner kroner. ØKOKRIM stod for 80,8 millioner kroner. Men vi skal bli enda bedre.

Et viktig virkemiddel for å bekjempe profittmotivert kriminalitet er å frata de kriminelle utbyttet av den straffbare handlingen. Dette skjer blant annet gjennom inndragning i straffesak. Til tross for at inndragningsreglene i straffeloven stiller krav om at utbytte skal inndras, har inndragningstallene vært for lave sett i forhold til det antatte omfanget av kriminaliteten. Dette skyldes at pengespoetterforskning krever særskilt kompetanse, men også at man har vært for lite flinke til å sikre verdier tidlig i etterforskningen.

Tallet doblet

For 2014 ser vi en klart positiv utvikling i inndragningstallene. Det totale inndragningsbeløpet i straffesak ligger nå på godt over det dobbelte av i fjor og utgjør 195 millioner kroner. ØKOKRIM stod for 80,8 millioner kroner. Tallet reflekterer dels at vi har hatt noen enkeltsaker med høye inndragningskrav, men også at vi har

hatt en klar strategi for å øke inndragningen, både i ØKOKRIM og i politidistriktene.

Som en del av strategien har Enheten for finansiell etterretning ved ØKOKRIM i 2014 stanset 23 mistenkelige transaksjoner som samlet beløp seg til cirka 200 millioner kroner. Dette legger grunnlag for fremtidig inndragning.

«Usynlig» inndragning

Inndragningstallene gir imidlertid ikke noe fullgodt bilde av hvilke verdier de kriminelle rent faktisk fratras i forbindelse med etterforskning av straffesaker. Tilbakeføring av verdier til de rettmessige eierne og erstatningskrav fra fornærmede er eksempler på sentrale virkemidler som også innebærer en fratakelse av utbytte og slik sett en nullstilling av den kriminelles økonomi. Krav fra ligningsmyndighetene og andre kontrollmyndigheter vil ha samme effekt. Utbytte fratatt på denne måten kommer ikke til syne i inndragningsstatistikken. I tillegg kommer tilfellene der verdiene som inndras er tungt beheftet, slik at tallene i statistikken over faktisk inndratte midler fremstår som ubetydelige. Også i slike tilfeller har imidlertid selve fratakelsen av utbytte – eksempelvis ved at man ikke får beholde en villa, en hytte eller en luksusbil – en svært viktig signaleffekt, som ikke bare påvirker de kriminelle miljøene, men også er i tråd med den alminnelige rettsoppfatningen i befolkningen for øvrig.

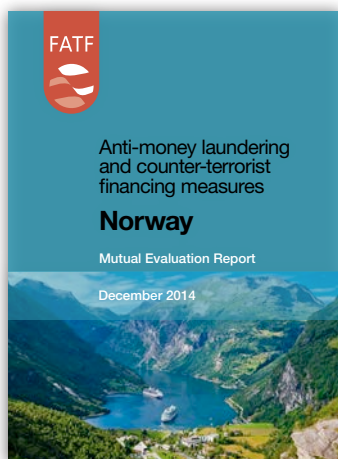
For ØKOKRIM er det en viktig målsetting å oppnå inndragning av utbytte i alle saker og på den måten som er mest mulig effektiv i hver enkelt sak. I den sammenheng vil det fremover være aktuelt både å utvikle samarbeidet med kontrolletatene og å arbeide for å utvikle måltallene slik at de på en bedre måte reflekterer faktisk oppnådde resultater.

Utbytteteamet

ØKOKRIMs utbytteteam bidrar med generelle kompetansehevende tiltak, etterforskningsbistand og rådgivning i enkeltsaker på dette området. Utbytteteamet har også en funksjon som nasjonalt kontaktpunkt i Carin-nettverket, et internasjonalt nettverk bestående av politi- og påtalemyndigheter fra over 50 land. Nettverket har som formål å lette arbeidet med inndragning over landegrensene.

I tillegg har ØKOKRIM stått for to skriftlige arbeider om inndragning og finansiell etterforskning; første gang ved utgivelsen av en bok i 2003 og senest ved en praktisk veileder i 2012. I kjølvannet av den siste veilederen har inndragning vært tema for flere av de årlige seminarene som ØKOKRIM arrangerer for politidistriktene og økoteamene. I tillegg til ønsket om å heve kompetansen, har målet med dette arbeidet vært å få politiet og påtalemyndigheten til i større grad å fokusere på inndragning allerede i en tidlig fase av arbeidet med en straffesak.

Landsrapporten fra FATF utgitt desember 2014. Den finner du på FATFs hjemmeside under «Documents» (www.fatf-gafi.org/).

Rapporteringen av mistenkelige transaksjoner til Enheten for finansiell etterretning (EFE) i ØKOKRIM gikk opp med 40 prosent i 2014. Økningen skyldes hyppigere rapportering fra banker og betalingsformidlingsforetak. Vi antar at hovedforklaringen er det dokumentbaserte hvitvaskingstilsynet som Finanstilsynet gjennomførte overfor denne gruppen rapporteringspliktige i 2013.

Enheten for finansiell etterretning (EFE) har gjentatte ganger uttrykt bekymring for betalingsforetakenes varierende etterlevelse av hvitvaskingsregelverket. Økningen på 40 prosent fra 4272 til 5795 MT-rapporter (rapporter om mistenkelige transaksjoner) i 2014 skyldes i stor grad at én større aktør nesten har doblet sin rapportering i forhold til fjoråret. EFE er av den oppfatning at årets rapporteringstall i større grad enn tidligere avspeiler det reelle antallet mistenkelige transaksjoner fra denne bransjen. Rapporteringen fra forhandlere av gjenstander har sunket gradvis de siste åtte årene og fortsatte nedgangen i 2014. Rapporteringen fra forsikringselskaper gikk også ned med 31 prosent i 2014.

«Frysing» av transaksjoner

EFE har gjennom hvitvaskingsloven anledning til å stanse mistenkelige transaksjoner, og i 2014 ble det stanset transaksjoner til en verdi av totalt 191 millioner kroner. I noen av tilfellene ble beslutningen om å stanse transaksjonen opphevet og midlene frigitt, mens den i de fleste tilfellene ble tatt i beslag eller sikret som følge av at det ble åpnet straffe- eller forvaltningssaker. Frysing av transaksjoner øker inndragningspotensialet for politi- og påtale-

Mistenkelige transaksjoner

myndigheten, noe som både er allmennpreventivt og forebyggende.

Siden høsten 2012 har EFE gjennom prosjektet «Norge Rundt» besøkt 23 politidistrikter. Formålet har vært å øke kunnskapen om og bruken av finansiell etterretning. Under besøkene har man gitt generell informasjon om finansiell etterretning og informert om konkrete personer og organisasjoner i politidistriktene. Som en del av prosjektet har man også besøkt en rekke lokale banker og gitt tilbakemeldinger på rapporteringen, noe som i etterkant har ført til flere og bedre MT-rapporter.

Ros til ØKOKRIM

Det norske hvitvaskingsregimet har vært under evaluering av det internasjonale organet Financial Action Task Force (FATF) i 2014. ØKOKRIM og EFE får generelt sett god omtale for sitt analyse- og etterlevelsesarbeid av FATF. Det rettes imidlertid kritikk mot manglende overordnet koordinering av tiltak som ulike norske myndigheter gjør mot hvitvasking. FATF mener at den manglende koordineringen gjør tiltakene mindre effektive enn de bør være. Finansdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet har i kjølvannet av denne kritikken utformet tiltak for å styrke koordineringen av kampen mot hvitvasking.

EFE har nylig gjennom prosjektet «Norge Rundt» besøkt 23 politidistrikter og en rekke lokale banker.

Det har ført til større kunnskap om finansiell etterretning hos førstnevnte og flere, kvalitativt sterkere MT-rapporter fra sistnevnte.

ØKOKRIM mener

I 2014 hadde ØKOKRIM 34 generelle utspill i mediene. På de neste sidene finner du et lite utvalg:

Aftenpostens nettavis 1. januar 2014

Økokrim ble etablert på tampen av tiåret da jakten på skipsreder Anders Jahres utenlandsformue ble innledet. I dag er det ikke bare de største formuene som flagges ut. «Hvermannens» fristes i økende grad av skatteunndragelse via tilbud på nettet, fastslår Økokrim-sjef Trond Eirik Schea. FOTO: Olav Olsen

Økokrim-sjefen vil ha færre politidistrikter

Færre politidistrikter vil styrke kampen mot økonomisk kriminalitet. Dagens 27 «økoteam» fungerer ikke bra nok, mener Økokrim-sjefen.

MAGASINET
Dagens Næringsliv

FISHY BUSINESS

Juks, epidemier og manko på fôr. Forskere, fagfolk og Økokrim mener den norske oppdrettsnæringen er truet.

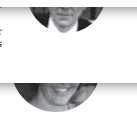
VOKSESMERTENE

Oppdrettsnæringen omsetter for 43,5 milliarder kroner i året, men har store problemer med ramming, sykdommer og fôr. Nå vil Økokrim rulle opp hva som egentlig foregår i Norges nest største næring.

TEJST HARALD BERGLIEN, LARS ERIC NYSTAD & BRUNN WILDE SOLBERG, KRISTIN STRAN & SVELDT
Foto: Sanna Dordal/Ena

FIKK BISKOP. For noen uker siden slo politiet til mot dette anlegget på Senja, der børsnoterte Norway Royal Salmon er hovedeier. Anlegget er ett av flere som nå er i politiets søkelys. – Vi har grunn til å tro at aktører i bransjen prøver å gå «under radaren» til myndighetene som skal etterfølge opplysningene fra oppdretterne, sier førstestatsadvokat Hans Tore Havishelاند i Økokrim.

Alene i Norge er det over 1000 anlegg for oppdrett av laks og ørret. De fleste er plassert i fjord- og kystområder. – Vår strategi i slike saker har alltid vært imotegå påstander med fakta om hva norsk laks inneholder og hva anerkjente forskere konkluderer med. De er tydelige

førstestatsadvokat Hans Tore Havishelاند.

«Også oppdrettsnæringen må regne med vanskelige tider. Hvis ikke næringen gjør det, vil jeg kalle det strutsepolitikk,» sa han.

I Norge spredte bekymringen seg. Hva om noe tilsvarende skjedde i norske fjordarmer? Også her til

Kultur

Sett noe? Hørt noe? Tips oss! kultur@aftenposten.no

– Etter en henvendelse fra en kunde og nye undersøkelser så man uregelmisigheter i signaturen og nummereringen på dette Chagall-bildet. Man kan aldri være helt sikker, og i tvilstilfeller vil vi alltid trekke bildet tilbake, sier Anders Elvestad hos Blomqvist.
FOTO: TRYGVE INDRÉLID

Moderne teknologi har gjort forfalskning av kunstverker enklere for folk flest, men desto vanskeligere for ekspertene å avsløre. Kunsthandlerne er på vakt.

Økokrim: Økende problem med forfalskede kunstverker

KUNSTVINDEL

NINA SELBO TORSET
MALA WANG-NAVEN

– Vi er oppmerksomme på det, og det er Interpol også, sier politioverbetjent Kenneth Didriksen i Økokrim.

– Forfalskning blir ofte glemt i den store sammenhengen når man snakker om kunstkriminalitet. Det har alltid vært tyveri som har stått i fokus, men nå ser vi flere kunstforfalskninger på det globale kunstmarkedet, sier politioverbetjenten.

Det er lovlig å lage kopier av kunstverk, svindel blir det først når noen forfalsker den opprinnelige kunstnerens signatur eller lager falske papirer for å beviske bildets autensitet.

Økokrim fører ikke statistikk over antall forfalskninger som blir oppdaget, men sier det er en global, økende trend. Moderne teknologi har gjort flere måter å forfalske kunst på og dermed gjort det vanskeligere å avsløre, sier Didriksen.

– Den printeren du har på bakrommet, kan brukes til mye. Det krever naturlig nok mer kompetanse å forfalske et oljemaleri på lerret, men moderne teknologi har gjort det mye enklere å forfalske kunstverker, sier han.

Det er store penger i det dersom man lykkes med en slik forfalskning. Didriksen tror også det finnes en uvisje mot å si fra dersom man oppdager et kunstverk som ikke er ekte.

– Man blir jo selv sittende igjen med tapet dersom et kunstverk man eier, viser seg å være en forfalskning. Da kan man velge å si fra og tape penger, eller satse på å selge kunstverket videre uten å bli oppdaget, sier Didriksen.

Oppdaget i siste liten
Nylig ble et forfalsket Chagall-litografi oppdaget hos den anerkjente kunsthandleren Blomqvist.
Gunnar Tore Larsen (65) og kona hadde sett seg ut Chagall-bildet på Blomqvists aukssjons sider på nett. Rett før han skulle legge inn et bud som kunne ha ført til at han endte opp med bildet, ville han forsikre seg om at det ikke var noe

Outkast til Øya. Den amerikanske hip hop-duoen er bekreftet til Tøyenparken 7. august. Les saken på ap.no/kultur

Bakgrunn

Kunstsvindel

- 2010: En av Europas største kunstsvindelsaker rullet opp etter at politiet fant 130 forfalskede kunstverker hjemme hos en norsk snøbanesnor i Portugal. Kunstverkene var blant annet kopier av Picasso, Monet og Chagall.
- 2005: Nelson Mandela sa i saker for å ha solgt falske utgaver av hans malerier fra tiden på fengsels-Øya Robben Island.
- 1997: En italiensk bande på 32 personer blir avslørt av politiet for å ha solgt falske kunstverker for flere hundre millioner kroner. Blant mesterne som er forfalsket, er Titian og Picasso. Kunstverkene er blitt solgt til gallerier, museer og private samlinger.
- 1992: Amerikansk politiforslagte 60.000-90.000 falske grafiske blad hos den nå avdøde bokforleggeren Leon Amiel i New York. Familien ble senere dømt for å ha solgt falske verker av Miro, Dalí, Pablo Picasso og Marc Chagall for 6 milliarder kroner.

Signaturen på dette Chagall-litografiet er falsk.

galt med verket. – Tilfeldigvis, og for sikkerhets skyld, skrev jeg en e-post til Blomqvist og spurte hvilken forfalskning bildet var i, forteller Larsen.

Til svar fikk han at trykket med navnet Debra la prophete use var blitt åpnet. Da ble det avdekket at papiret var svakt misfarget, og at det var merket etter en avstands-linje. Bildet forsvant deretter fra nettaukssjens sider.

I den videre korrespondansen, som Aftenposten har fått tilgang til, blir Larsen informert om at bildet høyst sannsynlig er en forfalskning og ikke vil bli lagt ut for salg igjen. Trykket var vurdert til å ha en verdi mellom 15.000 og 20.000 kroner.

– Det må være noen som forfalsker Chagall, og det forundrer meg at noen så seriøse som Blomqvist legger ut en falsk kopi, sier Larsen.

Han forklarer at noen har ønsket å drive opp prisen, og at det er stor forskjell på et trykk som Chagall har sett og signert, og et kunstverker som har signert. Blomqvist har 14 eksperter som vurderer og håndterer 15.000 objekter i året.

– Betyr dette at Larsen hadde endt opp med et bilde på veggen som ikke var ekte, noe han kanskje aldri ville ha oppdaget?

– Det ser sånn ut. Mål, trykkteknikk og papirtype ble sjekket mot våre oppslagsverk og tidligere erfaring med innleverte trykk, og alt var riktig. Dessverre gjorde vi ikke en god nok jobb med signaturen.

Selgeren tar tapet

Dette er ikke første gang en forfalskning er blitt lagt ut. Dagens Næringsliv omtalte i før hvordan en rekke bilder av den verdensberømte fotografen Helmut Newton plutselig var å finne i flere skandinaviske auksjonshus. Blomqvist solgte 40 litografier, men bestemte seg for å trekke tilbake bildene.

Forsberg sier til Aftenposten

kjøpsloven gjelder hos dem i fem år etter kjøpet. Om forfalskningen var blitt oppdaget i ettertid, ville han ha fått pengene tilbake. Nå er det selgeren som må ta tapet. Vedkommende har ifølge Forsberg kjøpt Chagall-bildet av en profesjonell, norsk aktør.

– Han gjorde det i god tro og brukte sparepengene sine på det, men det ser ut til at hun nok er blitt lurt der hun kjøpte bildet, sier Forsberg.

– Vil dere ta saken videre?
– Ja, vi rapporterer til Økokrim, slik vi pleier, og vil ta en samtale med innleverer og anbefale politianmeldelse. Vi vil ha disse bildene ut av markedet.

– Hender det ofte at dere blir lurt?
– Nei, men vi er på vakt. Våre eksperter har hele tiden øktet i bakhodet når vi vurderer, særlig fordi vi til forskjøene vil øke i antall.

Ny teknologi for gjengivelse, nye trykkteknikker, lasere og etter hvert 3D-printere har gjort dem som forfalsker mer profesjonelle. Eierskaphistorie blir mer og mer viktig.

nina.selbo.torset@bifre.com/no

Advokatene Frode Elgsvem (t.v.) og Carl Bore i samtale i høyesterett. Bak advokatene John Arne Markussen i Dagbladet. FOTO: HÅNDE MOUILLON LARSEN, NTB SCANIA

NRUBER

Schjengen vant over Dagbladet i Høyesterett

MARTIN SKJERAAASEN

– Han er glad for å ha vunnet saken igjen. Ut over dette har han ingen kommentar, sier Schjengens advokat, Carl Bore, til Aftenposten.

Ambulansesjef Erik Schjengen saksoker Dagbladet for å ha solgt bilder av Schjengens ambulanse med den såkalte All Farah-saken i 2009. Etter å ha blitt dømt i både tingretten og lagmannsretten, valgte avisen å anke til høyesterett. Man hadde ikke her et Dagbladet gitt medhold.

Gårdagens dom innebærer at opprivingen på 300.000 kroner opprettholdes og at avisen må betale saksmottakingsgebyr på 1 million kroner.

Høyesterett konkluderte med at faktapåstandene i Dagbladets deklaring av saken var verne av uttrykkstilheten. Men dette gjaldt ikke rasismepåstandene avisen fremsette i kommentar og lederartikler, mente fire av fem dommere.

«Ikke innholdsløse kommentarbeskyldninger med et temmelig presist innhold og manglet uttrykkelig faktisk grunnlag. Beskyldningene var alvorlige, og de var ledende til ansvarets forfall, fremme den offentlige debatten om skjult rasisme i det offentlige bevisvesen», skriver høyesterett i sin oppsummering.

Dommer Clement Endresen som deltar til motstans konklusjon og argumenterte for at Dagbladet, i likhet med resten av pressen, drev rimelig sporsøkningskikk.

Avstemningen
– Dette er en vanskelig dom, som reduserer mulighetene til å føre en diskusjon om hovedgjensvar. På redaksjonen har råd til å føre en slik sak ut, og det gjør avisen avskrekkende, sier Dagbladets sjefredaktør, John

Bakgrunn

All Farah-saken

► Erik Schjengen var i ambulanse som kom til Sørenbergsgården etter at søsteren All Farah ble slått ned sommeren 2007. Etter at Farah hadde orientert på en sifferene, overlot ambulanse transport til Legevidden til politiet på stedet.

► Wenner tok Farah med i taxi til Lagastraten. Senere konstaterte Ullevål alvorlig hodeskade.

► Etter at saken ble kjent, ble gjaffene beskyttet for å ha disorientert Farah på grunn av handling. Siftelsen ble senere fulgt av rasismearkivene i Ligestillings- og diskrimineringsnemnda.

► Statens helsetilsyn ga imidlertid et to en formell advarende for å ha etterlatt en hjelpeløs person uten en uttrykkelig avtale med politiet om videre transport.

Arne Markussen, som mener det er for tidlig å ta stilling til om saken skal ankes til Menndalsrettighetsdomstolen i Strømsborg.

– Vi dommen ha noe si for måten dere dekker slike saker i fremtiden?

– Det vil jeg ikke si, men det er klart at vi kommer til å drøffe den internt, og det tror jeg de vil gjøre i andre redaksjoner også.

– Du dere ble litt i april i fjor, mente du at dagbladet var i sin dom redigere Dagbladets. Redigere også Høyesterett Dagbladet?
– Vi har fått aksept for selve nyhetsdekkningen og at vi viderebringer informasjon fra ande. Dette har Høyesterett ryddet opp i. Men vi lides for egne utvalg, og da blir spørsmålet: Hva kan egentlig en avis mene selv?

Økokrim: Nettsvindlere truer med kidnapping og drap, bruker facebook, oppgir norske adresser og telefonnumre. Slik ender nordmenn opp i den brutale

NETTFAELLA

LUREBILDE: «Her min kjære, jeg vet at vi gråter nå, men vi kan ikke gråte for alltid (...) Hvis det var noe jeg kunne gjort, ville jeg aldri spurt om disse pengene (...) Jeg vil bare at vi begge skal være lykkelige. Det skrev en mann som utgir seg for å være en mann som bor i Cary i North Carolina i USA. Han sier han er en eneforsørger for en sønn på tolv år. Han sier han er født i Sverige med svensk mor og italiensk far. Foto: Privat

Svindlere truer nordmenn med vold og kidnapping, forteller Økokrim.

NETTSVINDEL
Tekt: **Gumar Thoresen** ftdn@dagbladet.no

«Her min kjære, jeg vet at vi gråter nå, men vi kan ikke gråte for alltid (...) Hvis det var noe jeg kunne gjort, ville jeg aldri spurt om disse pengene (...) Jeg vil bare at vi begge skal være lykkelige. Det skrev en mann som utgir seg for å være en mann som bor i North Carolina i USA. Han sier han er eneforsørger for en sønn på tolv år. Han sier han er født i Sverige med svensk mor og italiensk far. Dagbladet har foresøkt å komme i kontakt med mannen uten å lykkes.

Da kvinnen ble kjent med mannen på Match.com, trodde hun at dette var hennes store kjærlighet. Han virket snill og sjarmereende, og

han sendte henne fine bilder av seg selv og sin tolv år gamle sønn. – Han virket så søt og hyggelig. Jeg ble rett og slett forelsket, sier hun til Dagbladet. Kvinnen er en 55 år gammel grunnskolelærer fra Danmark. Hun og mannen chatter hver dag på Skype, og de sender romantiske meldinger til hverandre.

– Livredd

– Selv om vi ikke møttes personlig følte jeg at vi var veldig nære, sier kvinnen, som ønsker å være anonym. Hun har barn, og er livredd for at de skal få vite om svindelen.

Høsten 2013 sendte mannen blomster hjem til kvinnen, men etter hvert spurte mannen, som så han både hadde italiensk og amerikansk stabsorgan, om penger. Han tenget hjelp til å ut 30 bilder han hadde sendt på et av han i Vest-Afrika. Han ba henne om å overføre penger via Western Union, slik at han kunne få ut dette var hennes store kjærlighet. Han virket snill og sjarmereende, og

– Det begynte med småsummer. Først sendte jeg to, tre tusen. Etter hvert vokste beløpene, forteller kvinnen, som så langt har sendt mer enn 100 000 norske kroner. Hun har nå brukt opp hele morsparten på svindelen. Dagbladet har sett kopi av Western Union-overføringene, og kvinnen er nå dypt frustrert og redd.

– Han vet hvor jeg bor og jeg er redd for at han skal gjøre meg noe. Han ringer meg fortsatt flere ganger om dagen, og han ber stadig om mer penger, sier kvinnen. Nå får hun hjelp av norske privatetterforskere.

– Norden er utsatt

– Profilbildet til denne mannen benyttes av et utall personer på nettet som driver med samme aktivitet. Disse kommer opp på de fleste scamsidene som finnes verden over. Saken har opphav i vest-Afrika, trolig Nigeria, Ghana eller Sierra Leone, sier privatetterforsker Terje Holt Horslund i The consulting at

– ENSLIGE BLIR LURT: – Det er ofte enslige personer som er ute etter en spennende jobb. Han er en politmann, som i dag jobber som privat etterforsker.

– Norden er særlig utsatt fordi vi behersker engelsk godt. Det dukker stadig opp nye datingsider. Bedragere har funnet ut at datingsvindel er lukrativ og de lager datingsider bare for å lure folk, sier rådgiver Anne Dybo i Økokrim.

Hun sier at tradisjonelle datingsider og datingtjenester ikke har et godt nok apparat til å lukke ut bedragerne.

– Ofte ser vi at det fortsatt er så mange personer i Norge som går på dette, selv etter alle sakene og eksempelvis det er blitt skrevet om i media, sier Sandland. Han vet også om visse tilfeller der folk har gått på nettsvindlere flere ganger.

– Det er synd at folk går på dette. Det verdet er at vi har eksempler på at folk vil og med har gjort det flere ganger, spesielt i saker der folk vil at en dame skal komme til Norge på besøk, sier Sandland.

– Det er synd at folk går på dette. Det verdet er at vi har eksempler på at folk vil og med har gjort det flere ganger, spesielt i saker der folk vil at en dame skal komme til Norge på besøk, sier Sandland.

Truer ofrene
Når offeret ønsker å trekke seg ut begynner bedrageren med trusler, forteller Økokrim.

– De kan påstå at de er kidnappet og blir drept hvis offeret ikke sender penger, de kan si at de er syke og kommer til å dø hvis offeret ikke betaler for sykehusopphold. De kan true med å komme for å ta offerets familie, barn og foreldre, sier rådgiver Anne Dybo i Økokrim.

– De kan påstå at de er kidnappet og blir drept hvis offeret ikke sender penger, de kan si at de er syke og kommer til å dø hvis offeret ikke betaler for sykehusopphold. De kan true med å komme for å ta offerets familie, barn og foreldre, sier rådgiver Anne Dybo i Økokrim.

– Det er ofte enslige personer som er ute etter en å dele livet sitt med som blir lurt, sier Sveinung.

– Enslige personer utsatt
Når offeret ønsker å trekke seg ut begynner bedrageren med trusler, forteller Økokrim.

BLE FORELSKET: – Han virker så søt og hyggelig. Jeg ble rett og slett forelsket, sier hun til Dagbladet. Kvinnen er en 55 år gammel grunnskolelærer fra Danmark. Foto: Privat

BLIR TRUET OG LURT: – De kan true med å komme for å ta offerets familie, barn og foreldre, sier rådgiver Anne Dybo i Økokrim. Foto: Svein Erik Furslund/Alttenposten

betale penger til det de tror er potensielle kjæresten, businessmuligheter eller rett og slett gode kjøp. Nå har flere private etterforskingstjenester spesialisert seg på å hjelpe norske ofre for nettsvindel.

– Det er ofte enslige personer som er ute etter en å dele livet sitt med som blir lurt, sier Sveinung.

– Sårbar situasjon
Sveinung forteller at de som er lurt ofte er i en sårbar situasjon, og er mer enn normalt mottakelige for de gode personene som viser dem mye oppmerksomhet og komplimenter. Etter hvert blir de engasjerte avstandsforsker i dem

SLIK BLE DE LURT

KJØNN: Kvinne
ALDER: 49
STED: Østlandet
BELOP: 175 000 kroner

BESKRIVELSE:
Kvinnen ble bedt av en mannsperson som angivelig bodde i Storbritannia. Hun overførte penger for at mannen skulle betale skatter og avgifter for få seg en affærejobb. De avtala at han skulle komme og besøke henne, han sendte kopi av flybilletter og hun ventet på han. Mannen dukket aldri opp og billettene viste seg å være forfalsket. Profilbildene mannen benyttet på Facebook viste seg å være stjålet og at disse tilhørte en annen person. Bildene ble også i dette tilfellet benyttet av flere svindlere med samme motiv, det vil si å lure til seg penger. Etterforskning i saken viser svindlerne oppholder seg i London og Nigeria.

KJØNN: Kvinne
ALDER: 49
STED: Østlandet
BELOP: 30 000 kroner

BESKRIVELSE:
Tril mannen via internett. Han var en enkemann som hadde to sønner. Han opplyste at han var Amerikansk soldat i Afghanistan. Etterforskning i saken viser at personen opererer med minst tre navn på nettet, igjen med opphav i Nigeria.

KJØNN: Mann
ALDER: 45
STED: Midt-Norge
BELOP: 360 000 kroner

BESKRIVELSE:
I forbindelse med trodde han kjøpte en bruktbil i Belgia via et nettsted som solgte bil og biltilbehør. Bilder av bilen og tolldokumenter var falske. Penger var i sin helhet tag. Denne saken har sitt opphav i Storbritannia med forgringener til Afrika.

KJØNN: Kvinne
ALDER: 43
STED: Østlandet
BELOP: 7000 kroner

BESKRIVELSE:
Kontakt via match, yahoo mail, chat og telefon. Det hele startet med en hyggelig tone, vennlighet og mye humor både på telefon og via mailer. Pengekrav begynte å komme, betalte én gang. Etter hvert oppdaget den kvinnen at det trolig var forskjellige personer som snakket med henne. Hun skjønte at hun trolig var lurt og avsluttet kontakten. Etter hendelsen ble kvinnen engstelig og redd for at hun hadde gitt ut informasjon som kunne skade henne og hennes familie. I tillegg følte hun skamfølelsen av å ha blitt lurt på denne måten.

KJØNN: Kvinne
ALDER: 50
STED: Østlandet
BELOP: 7500 kroner

BESKRIVELSE:
Kom i kontakt med en mann via nettet som fortalte han var amerikansk soldat i Afghanistan. Hun utvitket et vennskap på nettet som oppsto i at mannen opplyste han ville komme og besøke kvinnen i Norge. Han skulle slutte i militæret etter en rekke år i Afghanistan. I den forbindelse hadde han opplyst at han ville sende sine eiendeler/bagasje til hennes adresse i Norge. Etter hvert fikk hun melding fra et firma i Malaysia om at bagasjen var kommet dit og skulle gjennom en flypassklarerer. Det måtte det betales 1250 dollar, for bagasjen kunne sendes videre til adressen hennes. Sineire fikk hun beskjed om at bagasjen var gått videre fra flypassmyndighetene og til tollmyndighetene for sprangstoffkontroll og utstedelse av pass. For å få dette ordnet måtte kvinnen betale ca. 15 000 dollar. Pengene skulle hun få tilbake når hun kom til Norge. I dette tilfellet var det stjålet bilder fra innsett av en amerikansk soldat i Afghanistan, som hadde et navn på uniformen sin.

Kilde: Privatetterforskerne Horslund og Sveinung

INNSIKT GRÅ ØKONOMI

SLIK FOREGÅR MOMS-SVINDEL
MALERFIRMAET TIL RILUM TAR PÅ SEG OPPDRAG FOR ENTREPRENØRER OG FOR STATEN.
SLANG BLANT HÅNDVERKENE, FØRKORT-ELSE FOR "NETT" I LOMMA UTEN MOMS

RILUM GJØR JOBBEN
OG FÅR BETALT - MEN MOMS MÅ BETALES TIL STATEN

OPDRAG KR. 40.000 + MVA 25% KR. 10.000 = 50.000
BETAL KR. 50.000
FRÅ: RILUM

RILUM YET AT SELSKAPER SOM BETALES MOMS, FÅR PENGENE TILBAKE FRA STATEN.

RILUM OPPRETTER ET NYTT SELSKAP I FALSKT NAVN OG SENDER REGNING FOR JOBBEN TIL SEG SELV.
TIL: RILUM
Samme oppdrag kr. 100.000 + MVA 25% kr. 25.000 = 125.000
Frå: Stråelskap
STØRRE REGNING GIR MER MOMS. RILUM LEGGER PÅ 75.000.

RILUM BETALER STRÅELSKAPET OG TAR UT ALTKONTANT UNDER FALSK IDENTITET...

... OG SENDER MOMSREGNING TIL STATEN

RILUM SKAL HA GODTJØRT 25.000
HAN SKULLE BETALE 10.000
25.000 - 10.000 = 15.000 TIL RILUM
STATEN FINNER ALDRI SELSKAPET SOM SKULDER 25.000 I MOMS.

RILUM HAR NÅ 50.000 FRA OPPDRAGET INKLUDERT MOMS, I LOMMEN. HAN KAN BETALE ARBEIDERNE SVART. DESSUTEN HAR HAN I 15.000 FRA STATEN PÅ KONTO, OG RENT REGNSKAP.

Fakta:
Mafiasvindler for milliarder av kroner

- Italiensk mafia og andre kriminelle grupper over hele Europa har i årevis sugd milliarder av euro ut av statskassene ved hjelp av fiktiv fakturering og momssvindler.
- Forsvarsdepartementet, Skattedirektoratet og en rekke kommunale bygg er pusset opp av firmasvik for denne typen grov kriminelitet. Ifølge politiet er de knyttet til større kriminelle nettverk.
- Til sammen er flere hundre firmasvik i Norge knyttet opp til disse kriminelle nettverkene som helge skattestaten og politiet bedriver systematisk skatte- og avgiftssvindler i tillegg til momssvindler.
- Europal står fast at europeiske land tar milliarder av euro hvert år som følge av momssvindler. Denne svindel er sammen med hvitvask og kriminelle nettverk ansett som en av de største kriminelle truslene akkurat nå.

Tekst: Einar Hakkas, Tegning: Ane Ham

Trond Eirik Schea @TrondEirikSchea · 24. april 2014 Anbefaler Aftens nye tegneseriestripe

«Våre kolleger i England karakteriserer denne svindelen som den største trusselen mot velferdsstaten, sier avdelingsleder i Økokrim, Petter Nordeng. FOTO: CHARLOTTE WIG

Krimispløise politiske forslag og ten tusk.

«Forskning viser»

Uviten
Nina Kristiansen, Simen Gaure og Magnus Hovnes

Desverre gjør den ikke alltid det.

«Betyking tredebler risikoen for frafall i skolen står det på forskning.no, og ikke bare det, men også i diverse aviser. Forskning viser. Men gjør den egentlig det? Det gjelder nå å merke, hovedstilt antakelsen står det utformet med studien var å finne ut om psykisk helse og befaredd i ungdomskolen forutsier risiko for frafall i videregående skole?»

Førutsetning og forskere følger ofte presisjon og spissfølelighet i utgiving av resultat til frafall i skolen? Kan vi bli med trakkelt ved å holde ungdommen unna røyken? Eller betyr «vibrerende risiko» at psykisk helse ungdom er et symptom på at noe er galt, noe som også kan bidra til problemer på skolen? Eller kan det være at problemer på skolen eller andre steder, som kan være vanskelige å oppdage, eller risikoen for røyking, som er lettere å oppdage, og som dermed kan brukes til å øvrst risiko for frafall?»

Vi må lese forskningen. Helt realistisk innhold, der hvor det finnes. Her er vi midt i kjerne av forskningsmetode. Å finne ut hva som er årsak til hva er naturlig vanskelig, men på sin og vi ikke poengert med forskning. Den finnes et antall metoder for slike, hver med sine styrker og svakheter. Feltarbeid har brukt en metode som blant annet forutsetter at røyking, karakterer og frafall ikke henger sammen med faktorer de ikke har med i analysen, skinn som genetiske forhold eller dirlig forbehold til prøvde. Men de har også utvært tester på dataene som antagelig ville ha svart om dette vil hjelpe.

Uten tvil er det et stort problem og økt frafall. Og det er jo egentlig ganske viktig for offentligheten, for det utgjør forskjellen på som skal etter sigtet mot røyking, eller om det er underlagte faktorer som lager kreft.

Slik er forskning. Men er aldri helt sikker, men som oftest vet man mer enn man ikke forsker.

Hovedutfordringen i analysen er mer i tråd med det oppgitte formlen enn med overdriften i forskning.no og andre medier. Det er ikke røyking som er hovedårsaken, men et knippe psykiske helseproblemer og problematiske ungdom, i tillegg til røyking og trykkløshet.

Jeg kan forstå at det er greit å følge funnet om at røyking tredebler risikoen for frafall i skolen for å skape blyst om slike viktige spørsmål. I sammenheng med det er at mange bare oppfatter poengert om røyking, og at diverse psykiske plager kommer i bakgrunnen. Underutviklingen hadde forjort en bedre presentasjon.

Avdelingsleder i Økokrim frykter følgene av en situasjon hvor staten fyrer opp under den svarte økonomien.

ENAR HAAKAAS SIRI GEDDE DAHL
Kriminelle i byggebransjen kutter skatt og arbeidsgiveravgift. På toppen av svindelene får de refundert momsen. Den kan puttes rett i lommen.

«For hver kriminell handling utbetaler staten et honorar»

«De kriminelle nettverkene i byggebransjen har flere suksesser i statskassen, sier Petter Nordeng, avdelingsleder i Økokrim.

Slik forklarer han sammenhengene:

– På den ene siden har de jobber som underleverandører på byggeprosjekter finansiert av skatte-kroner. Deretter dropper de sitt bidrag til felleskassen i form av skatt og arbeidsgiveravgift. De får også refundert merverdivalgiften ved fiktiv fakturering (se grafikk). I realiteten blir det slik at for hver kriminell handling utbetaler staten et honorar, sier Nordeng.

– **Krim Invest AS** – Nordeng frykter følgene av en situasjon hvor staten fyrer opp under den svarte økonomien:

- Kriminelle med store kontantbeholdninger kan ikke kjøpe seg

Serie: Grå økonomi

► Aftenposten setter søkelyset på kobling mellom hvit og svart økonomi. Norske skattekonserner sluses inn i prosjekter der underleverandører driver svart og svindler med moms, skatt og avgifter.

Tips oss
sir@aftenposten.no
enar.haakas@aftenposten.no

dyr bil eller investere i andre ting. Slikt er synlig og avslørende. Alternativet er å investere pengene i annen kriminalitet som narokassumgulling og prostitusjon, eller ta pengene ut av landet. Svindel i byggebransjen blir dermed en base for finansiering av nye forbrytelser. Vi ser slike mønstre, sier Nordeng.

– På den måten kan vi rulle oss oppover i nettverket. Men på et eller annet tidspunkt kommer vi

skilleg mindre om merverdivalgiftsbedragerer og såkalte avgiftsskandaler, hvor det svindles i flere ledd.

Nordeng mener dette er et paradoks.

– Ved skattevindelen kan du ikke undra deg mer enn det du egentlig skulle ha betalt i skatt. Ved mer verdiløst arbeid kan du få ut mer. Avgiftssystemet er sårbart. Det er automatikk i utbetalingene. Våre kolleger i England karakteriserer denne svindelens som den største trusselen mot velferdsstaten.

Forbereder sjekt
Metodene for fiktiv fakturering er blitt mer profesjonellisert.

– Firmene lager regnskapsmodeller som tar høyde for at de blir sett i kortene. De fleste legger inn tall som ser logiske ut.

Nordeng forteller at politiet ofte begynner nedst i systemet, hos dem som blir tatt for å ta ut store kontantbeholdninger etter fiktiv fakturering. Når de blir konfrontert med straffemåttet for helet, begynner de ofte å snakke.

– På den måten kan vi rulle oss oppover i nettverket. Men på et eller annet tidspunkt kommer vi

til personene med papirer som ser OK ut. Disse påberoper seg å være i god tro. Det er en grovne for hvor langt vi når i disse sakene, innrammer han.

Utvikler metoder
Spesialtetterforsker Mona Myrvold i Økokrim har arbeidet 10-15 år med å skape forståelse for denne typen kriminalitet innad i politiet.

– Vi har funnet en metode for å knytte sakene, men jeg vil ikke gå i detaljer. Det klassiske mønstret er at mye penger kommer inn – deretter ta kontantene ut. Vi ser at de samme personene går igjen. De kjenner hverandre, sier Myrvold.

Profesjonalisert
De først nettverkene innen fiktiv fakturering i Norge var svenske, finske, danske og norske. Mange ble tatt og dømt.

Etter år 2000 kom de albaniske nettverkene hit til landet, særlig innen malerbransjen. Med disse gruppene ble svindelens mer profesjonell. Sine ledd i kjeden, som tar ut pengene kontant, har ofte en konto opprettet i falskt navn. Noen ganger er vedkommende forfattet fra landet forlengst.

Staten taper og staten betaler

Staten taper 70 prosent av beløpet ved fiktiv fakturering (se grafikk). Svindelmetoden brukes for å kutte skatter og avgifter. Skattestaten bruker egne regnesystemer for å beregne tapet, med utgangspunkt i en fiktiv faktura på 100.000 kroner.

Staten taper da:

- 36.000 kroner inntektskatt
- 14.000 kroner arbeidsgiveravgift
- 20.000 kroner i merverdivalgift (beregnet

tapt ut fra nettofaktura på 80.000 kroner) i et eget prosjekt i perioden 2009-2012 avdekket skattestaten fiktiv fakturering for over 1 milliard kroner. Rundt 100 personer i 25 ulike nettverk er politianmeldt. Rundt 40 personer er dømt.

Endret reglene etter svindel

I Sverige og flere andre europeiske land har man innført såkalt omvendt avgiftsplikt i byggebransjen.

Etter endring legges momsen på stjeleddet for fakturering av en tjeneste. Avsløring av momssvindler ved kjøp og salg av klimainventer førte til at Norge innførte omvendt avgiftsplikt på dette området. Nå er det foreslått å gjøre det samme for handel med gullbarer.

For byggebransjen har man i Norge ikke kommet lenger enn til

å fremme et forslag som ble forkastet for tre år siden. LO og Byggenæringens Landsforening var for, men Næringslivets Hovedorganisasjon gikk imot.

Sverige innførte dette systemet i 2007. Allerede året etter hadde statens inntekter fra moms i byggebransjen økt med 200 millioner svenske kroner. Det norske finansdepartementet konkluderte likevel med at omvendt avgiftsplikt ikke vil være et hensiktsmessig, treffsikkert og effektivt tiltak mot merverdivalgiftsundragelser i bygge- og anleggsbransjen.

Uviten spaltister
Nina Kristiansen, Simen Gaure, Kristian Gustavsen, Terjeil Hovnes og Magnus Hovnes

De verste hvitvaskforbrytelsene:

ØKOKRIMs Hall of Fame

Gjennom et kvart århundre har de svindlet for flere milliarder kroner og lurt hundrevis av personer opp i stry. Én ting har de til felles: De ble alle stoppet av Økokrim.

NORGES STØRSTE BEDRAGER: Avdøde Trond Kristoffersen (t.v.) og Torgeir Stensrud fikk låne svimlende 1,5 milliarder kroner på fiktivt grunnlag.

FOTO: NTB SCANPIX/TERJE BENDIKSBY OG LINN C. OLSEN

Grove bedragerier, utroskap mot egne selskaper og kreditorer, momssvindel og bestikkelser er stikkordene for de som er dømt til de lengste straffene for økonomisk kriminalitet her i landet.

Oversikten i tabell på side 86 er Økokrims "Hall of Fame", de som ble ofre for dem som er på listen vil kanskje heller kalle den for "Hall of shame". Noen av dem er nærmest blitt landskjente, slik som vannverkssjefen og Finance Credit-gutta. Andre har knapt noen, bortsett fra ofrene, ivrige pressefolk, politi og rettsvesen, fått med seg.

Under følger en "kavalkade" av de største Økokrim-sakene hvor politienheten har lyktes i få dømt de tiltalte til mer enn fire års fengsel.

Til inkasso

Norgeshistoriens største bedragerisak ble avslørt her i Kapital. Ved hjelp av en rekke fiffige regnskapstriks blåste de to gründerne Trond Kristoffersen og Torgeir Stensrud opp egenkapitalen i inkassoselskapet Finance Credit med omtrent en halv milliard kroner, noe som gjorde at de fikk låne enorme beløp hos bankene på fiktivt grunnlag. "Samlet omfatter bedrageriene rundt 1,5 milliarder kroner, og har så langt retten kjender til ikke sidestykke i norsk retts historie", konkluderte dommeren i Oslo tingrett med i den over 100 lange dommen i 2004. Kristoffersen og Stensrud ble solidarisk ansvarlig dømt til å tilbakebetale rundt 1,2 milliarder kroner i erstatning til åtte ulike banker. Kristoffersen ble idømt ni års fengselstraff, men anket

senere dommen. Da gjenopptagelsessaken var oppe tidligere i år, ble dommen opprettholdt av Eidsivating lagmannsrett, men siden Kristoffersen døde i fjor sensommer ble det denne gangen ikke utmålt noen fengselsstraff. Stensrud ble i 2007 dømt til syv års fengsel. Den "lave" straffen skyldtes at han hadde samarbeidet med politiet om å oppklare saken.

Bedro verdens fattigste

De tre brødrene Odd Gunnar Ramfløy, Jørn Rune Ramfløy og Peter Aksel Nielsen står bak en av Norges verste utroskapsaker. Odd Gunnar Ramfløy var økonomidirektør i Norges Røde Kors da han gav et lukrativt byggeoppdrag til sin bror Peter Aksel Nielsen (som vokste opp utenfor familien og dermed tok et annet etternavn) i

TIDENES KORRUPTIONSSAK: Vannverksjefen på Romerike, Ivar T. Henriksen, ble i 2010 dømt til 7,5 års fengsel for både grov korrupsjon og utroskap. FOTO: NTB SCANPIX/OLAV URDAHL

forbindelse med oppfølgingen av hjelpeorganisasjonens nye hovedkvarter på Grønland i Oslo. Gjennom et nett av selskaper og kontoer i skatteparadis som Sveits, Jersey og Isle of Man overfakturerte de tre søsknene Norges Røde Kors for flere titalls millioner kroner, noe som ble avslørt gjennom en serie artikler her i Kapital fra høsten 2001 og utover. Saken endte til slutt med at Økokrim tok ut tiltale mot de tre brødrene, som alle ble idømt lange fengselsstraffer og en kleskelig erstatningssum som har vokst til over 45 millioner kroner. Ingen av de tre brødrene har imidlertid vist hverken evne eller vilje til å betale tilbake pengene som de bokstavelig talt stjal fra potten som var tiltent noen av verdens aller mest trengende. Peter Aksel Nielsen ble idømt seks års fengsel for grov utroskap og korrupsjon mot Røde Kors. Odd Gunnar Ramfløy og Jørn Rune Ramfløy fikk hhv. 5,5 og fire år for de samme forholdene, mens en controller i Røde Kors ble dømt til et kortere opphold bak murene.

Ny mann på topp

Tidligere styreleder i oljeservice-selskapet Marine Subsea, Márten Rød, rykket rett inn på førsteplassen nå i vår i vår oversikt over de lengste dommene Økokrim har nådd frem med (fordi det i Kristoffersens ankesak ikke ble utmålt straff). Rød, som også ble kritisk omtalt her i Kapital på et tidlig stadium, ble i Oslo tingrett i mars dømt til åtte års fengsel for grov utroskap på cirka 155 millioner kroner og grov hvitvasking av 75 millioner kroner. En fattig trøst er det kanskje at han ble fritunnet for korrupsjon. Dette siste punktet blir ikke anket av Økokrim, mens resten av sakskomplekset fortsetter til lagmannsretten. I påvente av en rettskraftig dom der har boet etter Marine Subsea fått medhold i å ta arrest i Røds villa, hytter, aksjer, kunst og biler i Norge. Samlet skal boet hitil ha tatt arrest i verdier for ca. 40 millioner kroner, mens kravet fra boet mot Rød er på hele 116 millioner kroner.

Ligningskontorets mann

Henry Amundsen var regnskapsfører for over 300 drosjeleiere i Oslo, og således selve hovedmannen i den store drosjesvindelsaken som herjet hovedstaden for noen år siden. Amundsen ble dømt til åtte års fengsel for grov skattesvik og regnskapskriminalitet. I tillegg ble han fradømt retten til å drive næringsvirksomhet på livstid og til inndragning av 600.000 kroner. Et pikant moment i saken var at Amundsen tidligere hadde jobbet i mange år ved Oslo ligningskontor.

Romerikes velgjører

Ivar T. Henriksen søner på fjerde året av en dom på totalt syv og et halvt år for grov korrupsjon og utroskap i den berømte Vannverksaken. Den var i sin tid spektakulær med avsløringer av at Henriksen med offentlige midler hadde kjøpt seg en villmark i Sør-Afrika. Henriksen, som har passert 76 år, har søkt om benådning. I et intervju med *Romerikes Blad* i desember i fjor beskrev han seg da som "utbrukt, nedslitt psykisk og fysisk". Henrik-

Kapital 7/2014 85

*** Både betinget og ubetinget

86 Kapital 7/2014

inndratt. | grelleste tilfellet var da han utnyttet et | Høyesterett svarte i fjor med å

Hvor er Økokrim? har mange spurt på seminarer om arbeidsmarkeds kriminalitet. Førstestatsadvokat Petter Nordeng varslar at Økokrim nå vil gå tyngre inn i etterforskningen av slike saker. FOTO: Wlilg Charlotte

Økokrim trapper opp kampen mot arbeidskrim

Lokale politidistrikter skal få mer hjelp i til å etterforske arbeidsmarkeds kriminalitet. Det lover Økokrim.

Siri Gedde-Dahl

Oppdatert: 04.nov. 2014 14:31

Mange har etterlyst Økokrim sterkere på banen i kampen mot den komplekse kriminaliteten som i økende grad infiltrerer arbeidsmarkedet i bransjer som bygg, anlegg og renhold. Det dreier seg om svart arbeid, trygde- og avgiftssvindel, sosial dumping, tvangsarbeid og narkotikaomsættning, i godt organiserte nettverk.

Mens politidistrikter som Oslo og Romerike har markert seg i slike saker de senere årene, har det vært nokså stille fra Økokrim. Etter at Riksadvokaten i vår ba politiet prioritere denne typen kriminalitet, har det vært et ønske fra politihold at Økokrim markerer seg med noen større slike saker.

- Vi har bestemt oss for å trappe opp samarbeidet mellom Økokrims team på miljøkrim, som har mye kontakt med Arbeidstilsynet, og skatte- og konkurranseteamet, som har mye kontakt med skatteetaten. I tillegg vil vi øke bistanden til lokale politidistrikter som etterforsker denne typen kriminalitet, sier Nordeng.

Mer samarbeid enn før

Han forteller at Økokrim i løpet av det siste året har samarbeidet stadig mer med Kripos om slike saker.

- Vi har godt samarbeid med Kripos. De er for eksempel gode på menneskehandel og narkotika. Vi er gode på pengespor, og er flinke til å kjøre saker.

Økokrim bistår i disse dager Kripos og politidistriktene i Lime-saken, der det er snakk om både menneskehandel, narkotikaomsættning og økonomisk kriminalitet.

I midten av oktober tok Økokrim ut saksliste mot Selvaag Bolig og en polsk underleverandør, et større barsnotert selskap fra Polen. Saken gjelder arbeidet på det store

Bjermåsen-prosjektet på Sandre Nordstrand i Oslo, der det bygges billige startboliger ved hjelp av moduler fra Polen.

- Det er mistanke om at den polske underleverandøren har jukset med identiteter og antall arbeidstimer. Dette kan også ha konsekvenser for skatt og avgift. Selvaag Bolig er sikket etter byggherrefor skrifen. Oppdragsgiver har ansvar for å påse at underleverandøren følger reglene, forklarer Nordeng.

Beleilig gammel sak

Fredag kom tilståelsesdommen i en Økokrim-sak mot en 60-åring fra Kristiansund. Han er dømt for heleri, knyttet til svart arbeid for 58 millioner kroner i byggebransjen, i tillegg til momssvindel.

60-åringen organiserte en pool av svart betalte arbeidere. Avlenningen skjedde ved at tomme selskaper fakturerte for jobben, for så å ta ut pengene kontant.

Virksomheten stanset ved pågripelser i 2007 og flere andre er tidligere dømt i samme sakskompleks. 60-åringen ble tiltalt allerede i 2008, men stakk av og ble etterlyst via Interpol. I vår ble han funnet av Interpol i Kenya, der han levde med falsk identitet, og i juni hentet hjem til varetekt i Norge.

60-åringen la deretter kortene på bordet, og fikk en dom på tre års fengsel. Han ble også fradømt muligheten til å drive næringsvirksomhet for alltid. Ifølge Nordeng ville det uten tilståelse vært snakk om fem års fengsel.

- Saken er gammel, men dommen kom beleilig for oss nå. Det er viktig at retten markerer at man risikerer lange fengselsstraffer for denne typen skatte- og avgiftskriminalitet, understreker Nordeng.

Kjent, gammel metode

Metoden som er benyttet i det norsk-svenske nettverket omkring 60-åringen fra Kristiansund, er den samme som blir benyttet av de albanske malernettverkene Aftenposten har omtalt. Svart arbeid skjules ved hjelp av fakturering fra fiktive underleverandører.

- Det er en gammel og kjent metode. Vi hadde slike saker for 25 år siden også. Forskjellen nå er at kriminaliteten er blitt mer internasjonal og bedre organisert. Det er krevende når de tar i bruk falske identiteter, fastslår Nordeng.

- Kriminelle nettverk med opprinnelse fra Balkan ruller nå opp av i Norge. Er det også mange nordmenn som deltar i dette?

- Jeg kan ikke tenke meg at man kan drive kriminelle nettverk av en viss størrelse i Norge uten samarbeid med nordmenn. Vi ser at nordmenn ofte opptrer i rådgiverroller og er tilretteleggere, sier Nordeng.

Føreløp er ingen aktører i slike arbeidskrimnettverk dømt etter den såkalte "mafaparagrafen", § 60 i straffeloven, som definerer "organisert kriminalitet". Domfellelsene går på heleri, utbytte av straffbar handling. Men Nordeng tror at også "mafaparagrafen" etter hvert vil komme i bruk mot bakmenn i disse nettverkene.

LES OGSÅ:

■ Vil nagle edderkopp i nettverk av svarte malere

E24

HVITVASKING. Norske finansinstitusjoner er pålagt å melde fra dersom de oppdager mistenkelige transaksjoner. Førstestatsadvokat Sven Arild Damslara i Økokrim tar imot hundrevis av meldinger i året.

Bankene varslar om stadig flere forsøk på hvitvasking

4.891 mistenkelige transaksjoner er hittil i år meldt videre til Økokrim fra finansinstitusjonene.

IDA AAMODT-HANSEN

12:48 - 06.11.2014, Oppdatert: 13:49 - 06.11.2014

Hittil i år har banker, forsikringsselskap og andre finansinstitusjoner rapportert om hele 37 prosent flere mistenkelige transaksjoner enn på samme tid i fjor.

Totalt har de meldt fra om 4.891 slike transaksjoner så langt i år, viser ferske tall fra Økokrim.

- Det skyldes nok primært at næringen har jobbet med å heve kompetansenivået og blitt flinkere til å finne effektive metoder for å avsløre forsøk på økonomisk kriminalitet, sier førstestatsadvokat Sven Arild Damslara i Økokrim til E24.

Gjennom hvitvaskingsloven er finansinstitusjonene pålagt å ha et effektivt system for å forebygge og avdekke hvitvasking. De er også pålagt å melde fra dersom de oppdager mistenkelige transaksjoner.

- **LES OGSÅ: Luxembourg skal ha hjulpet storselskaper med å unngå skatt**

Kommer til nytte

Rapportene de sender til Økokrim inneholder informasjon om pengespor som kan være avgjørende brikker i arbeidet med å avdekke kriminalitet.

- Det er ingen tvil om at disse rapportene ofte kommer til nytte i straffesaker, sier Damslara, og trekker frem som eksempel det store halliknettverket som ble avslørt i sommer og for tiden er under etterforskning i Oslo Politidistrikt.

- Denne saken ble oppdaget blant annet etter en rapport fra en finansinstitusjon.

Finanstilsynet strammer inn på kontantbasert pengeoverføring:

Hawala slaktes av revisor

I fjor sendte lovlige hawalabanker hele 661 millioner kroner ut av Norge. Kapitals undersøkelser viser at brorparten av aktørene får omfattende revisorkritikk og har manglende kontroll med virksomheten. Mens Finanstilsynet sier at de har strammet inn tilsynspraksisen, frykter Økokrim og PST at kriminelle hvitvaskere og terrororganisasjoner utnytter den svake kontrollen.

Den nasjonale risikovurdering for hvitvasking og terrorfinansiering, som ble publisert av Justis- og beredskapsdepartementet i mars i år, uttrykkes bekymring for at de såkalte hawalaaktørene i svært liten grad føl-

ger lovpålagte rapporteringskrav som stilles til pengeoverførere. Kapitals gjennomgang av aktørenes regnskaper viser i tillegg at hele 13 av 17 aktører med tillatelse til å drive slik virksomhet har fått kritikk fra revisor på

grunn av svake rutiner og dårlig kontroll med virksomheten, eller at de aldri har levert et eneste regnskap. Når brorparten av aktørene, nær 80 prosent, tilsynelatende har store problemer med å etterleve normale lover

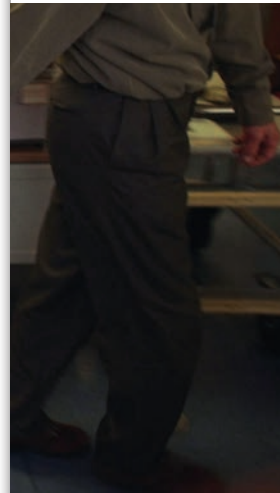

FOTO: NTB SCANPIX/HØEN

Dette er hawala

Hawala betyr overføring og er betegnelsen på et uformelt verdioverføringssystem bygget på tillit. Slike systemer har lange tradisjoner og benyttes over hele verden. Verdioverføringer skjer raskt og presist og brukes ofte der tradisjonell bankvirksomhet ikke er en mulighet, men det er også et kulturfenomen.

Da det nye regelverket i finansieringsvirksomhetsloven om betalingsforetak trådte i kraft 1. juli 2010, ble det enklere for aktører med slike systemer å oppfylle konsesjonskrav og dermed drive lovlig.

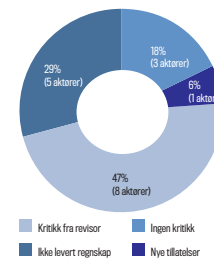
Bakgrunnen var EU-s betalingsstøstedirektiv, som også gir aktører med tillatelse til å drive betalings tjenester i en annen EU- eller EØS-stat adgang til å søke om grenseoverskridende virksomhet, etablere filialer eller registrere agenter i Norge eller andre EU- og EØS-stater.

Ifølge Finanstilsynet er det totalt 17 foretak som p.t. har søkt om fornyet tillatelse til å drive pengeoverføring. Av disse har fem fått tillatelsen fornyet, tre fått avslag, men klaget på vedtaket, to har frivillig levert tilbake tillatelsen, mens syv fremdeles er til behandling.

Ifølge Finanstilsynet gjennomførte aktører med norsk konsesjon transaksjoner for 661 millioner kroner i 2013. For den enkelte kan samlet transaksjonsbeleg ikke overstige fem millioner kroner i måneden. Kapitals gjennomgang viser at flere av aktørene i bransjen har dårlig virksomhetsstyring og svake kontroller og har fått kritikk for dette av selskapsrevisor.

Aktørene har etter konsesjonskravene regnskaps- og revisjonsplikt og må rapportere halvårstall til Finanstilsynet. I tillegg må rapporteringskrav under hvitvaskingsloven og til Valutaregisteret følges.

Dårlig kontroll

Politiet er bekymret

Ved å benytte slike systemer for pengeoverføringer er det lett å unndra seg politiets kontroll og oppmerksomhet.

Det sier Martin Børnsen, senior kommunikasjonsrådgiver i Politiets sikkerhetsjeneste (PST). Hawalabankene er kjennetegnet ved uformelle betalingsstrukturer basert på tillit og er ifølge den nasjonale risikoanalysen velegnet for hvitvasking og terrorfinansiering. Tjenestene er kontantbaserte, overføringene raske og transaksjonene vanskelige å spore. Ettersom hawalaoverføringer stort sett går til høyrisikoland med svake sentralmak-

BØR AVSKILTES - De aktørene som ikke driver lovlig skal bli fratatt konsesjonen, sier Sven Arild Damstra i Økokrim på generelt grunnlag.

FOTO: ANDREAS FREDRIKSEN

ter og sterke ekstremistgrupper, slik som Somalia eller Afghanistan, er det ifølge rapporten "en forhøyet fare for at noen av midlene går til terrorfinansiering". Et kontantbeleg som leveres til en funksjonær i Oslo, vil etter kort tid dukke opp i en filial på den andre siden av kloden, uten bruk av elektroniske overføringssystemer eller andre sporebare mekanismer. Selv om ▶

Kapital 11/2014 67

ØKOKRIM